

103.

Ügynöki jelentés Lakó Elemerről⁶²

Kolozsvár, 1958. május 8.

Forrás: „Balogh Ferenc”

A találkozón részt vett Emil Mărgineanu főhadnagy és Papp Adalbert hadnagy 1958. május. 8., 10 órakor, 3. sz. K-lakás

Folyó év április 26-án, 12–13 óra között Lakó Elemér és a forrás elmentek a zilahi „Central” étterembe, ahol sört majd baracklikórt fogyasztottak. Kezdetben aktuális témákról beszélgettek a zilahi vendégszereplésen tartózkodó Bolyai Egyetem színjátszó csoportjának csomagjaival kapcsolatban, majd ezután a forrás megkérdezte: hogy van Varró? Régóta nem láttam. Lakó azt válaszolta, hogy kandidátusi disszertációját írja. A forrás ismét megkérdezte: tudomásom szerint Kós Károlyról írja, nem? Lakó azt válaszolta, hogy igen, de az elején túl hosszasan írt, és most megpróbálja leszűkíteni az egyes témákat. Minél hosszabb, annál könnyebb belekötni.⁶³

Aztán a forrás folytatta a beszélgetést: Hogy megváltozott ez az ember az utóbbi időben, nem? Azt hallottam Sárosi Évától, hogy már nem él a feleségével, bár még gyermekük is van. Ez igaz? Igen, így van, válaszolta Lakó, de közelebbit én sem tudok. Ennek ellenére, okos és bátor ember, megbízhatasz benne – válaszolta Lakó. Látom, forradalmárrá kezd válni, a diákokat május 1-jei forradalmi dalokra tanítja. Eddig azt hittem, hogy jó magyar, de most mi a helyzet? Lakó azt válaszolta: „Varróban úgy bízhatok, mint saját magadban. Már hosszú évek óta barátok vagyok. Sok közös élményünk van a múltból”. Éspedig? – kérdezte a forrás. „Négy évig évfolyamtársak voltunk. Kezdetben ellenségek voltunk. Én voltam az alapszervezeti IMSZ-titkár, ő parasztfiú volt, jó magyar, intelligens, utált engem, mert titkár voltam. Egy nap találkoztunk a temetőben, ott megverekedtünk, és azóta a legjobb barátok vagyunk. Biztos emlékszem, mi volt a véleménye a magyar események idején. Azután amikor Dávid Gyulát letartóztatták, ő – Varró – nagyon félt. Beteg volt, idegileg, Nyugatra akart szökni Jugoszlávián keresztül. Addig nyaggattam, hogy maradjon itt, amíg nagy nehezen sikerült [lebeszélni]. Mégis, mi is vagyunk itt néhányan, sem túl kevesen, sem túl sokan“. A forrás azt válaszolta, hogy valóban kevesen vagyunk. Ki van az egyetemen? Ott vagy te, ott van Varró, vagyunk néhányan diákok, mint Tibád Levente, én és ennyi. Lakó a következőket válaszolta: „De vannak, hihetsz nekem. Egy világháború esetén mi is tehetünk valamit, bármilyen keveset is. De most itt az ideje, hogy elmenjünk enni“. Ezután Lakó és a forrás elhagyták a vendéglőt.

„Balogh Ferenc”

62 A jelentést „Balogh Ferenc” 1958. május 7-én románul készítette kézírással, és a másnapi találkozás alkalmával átadta tartótisztjének.

63 Varró János kandidátusi disszertációja csak 1973-ban jelenhetett meg (*Kós Károly, a széptér*. Kolozsvár, Dacia Könyvkiadó).

A III. Alosztály megjegyzései: A jelentés az ügynöki és a csoportos nyomozás keretében megfigyelés alá helyezett Lakó Elemér, a Bolyai Egyetem tanársegédje között folytatott beszélgetésekre vonatkozik, amelyekre a Bolyai Egyetem színjátzó csoportjának zilahi vendégszereplése alkalmával került sor.

Feladatok: Az ügynök azt a feladatot kapta, hogy közeledjen Lakóhoz, aminek érdekében különböző indokokkal látogassa meg a lakásán és a tanszéki dolgozó-szobájában. Kerítsen alkalmat a beszélgetésre, és ilyenkor – a megfelelő pillanatban – vesse fel a magyarországi ellenforradalom kérdését, beszélgessen vele hatásáról, és arról, hogy mi következhet volna be az ellenforradalmárok sikere esetén. Vesse össze ezután a magyarországi magyarok „bátorságát” és azt a passzivitást, amellyel Romániában szemlélték az eseményeket, kifejezve sajnálatát, hogy a magyarok körében nem voltak olyanok, akik legalább végiggondolták volna, mit kell tenni, ha az ellenforradalmárok győznének Magyarországon. Ily módon úgy véljük, hogy Lakó több részletet is el fog mondani az ügynöknek a szervezett ellenséges cselekmények végrehajtásával kapcsolatos szándékaikról.

Intézkedések: „Gyurka” ügynököt eligazítjuk, hogy Varró feleségén keresztül állapítsa meg, milyen beszélgetéseket folytattak a lakásukon 1958. április 26-án az Magyar Népköztársaságból érkező Tóth kandidátus-jelölt látogatása alkalmával. Elkészítjük a formásokat M. J.,⁶⁴ a Bolyai Egyetem docensének beszerzése érdekében, aki közeli kapcsolatban áll Lakóval és Varróval.⁶⁵

Papp Adalbert hadnagy

ACNSAS, fond Informativ, dos. 3010, vol. 1, 129–130. f. Kézírásos és géppel írt román nyelvű jelentés magyar fordítása.

104.

Minisztertanácsi határozat a szovjet csapatok Romániából való kivonásának végrehajtásáról

Bukarest, 1958. június 21.

A Román Népköztársaság Minisztertanácsa

Határozat

Az 1958. május 24-én Moszkvában kötött Egyezmény végrehajtásáról, amelyben megállapodás született az ideiglenesen a Román Népköztársaság területére kihelyezett szovjet csapatok távozásáról

Az ideiglenesen a Román Népköztársaság területére kihelyezett szovjet csapatok távozására vonatkozó 1958. május 24-én Moszkvában kötött Egyezmény végrehajtása érdekében, a Román Népköztársaság Minisztertanácsa elhatározta:

⁶⁴ Itt az illető nevének csak a kezdőbetűit közöljük.

⁶⁵ Varró Jánost és Lakó Elemért az ún. „harmadik Bolyai perben”, 1959. február 9-én, Varrót 16, Lakót 18 év börtönre ítélte a kolozsvári Katonai Törvényszék, a magyar forradalom alatti „ellenséges megnyilvánulások” vádjával.